

Austatud lugeja!

Seekordne *Juridica* on kokku pandud Tartus, 6.–7. oktoobril 2022 toimunud 37. õigusteadlaste päevade ettekannete ja arutelude pinnalt. Nii on teemad lugejale tuttavad, kuid nagu Peeter Roosma on märkinud, sealne on siinse, oluliselt laiendatud ja süvendatud käsitluse seemneks. Kes tahab võrrelda, siis päevade videosalvestised on leitavad Tartu Ülikooli Televisioonis <https://tinyurl.com/2xbwm833>.

Nagu kirjutavad Priidu Pärna, Merike Ristikivi ja Laura Vassar siinses numbris, toimusid esimesed õigusteadlaste päevad 19.–20. aprillini 1922, lihavõttenädalal, Tartu Ülikooli aulas. Päevade korraldamise algataja Karl Ferdinand Karlsoni avaettekande „Õigusteadlaste päeva otstarve ja korraldus“ kohaselt nõuab „õigusteadlaste pingeline töö iseseisva riigi ülesehitamisel [...] pidevat omavahelist mõttevahetust“^{*1} ning nii olevat „õigusteadlaste päevade otstarve kõiki neid, kes tegevad õigusteaduse või õigustegeluse alal, koondada ja korraldada selleks, et nende teadmisi ning vilumust ära kasutada meie seadusandluse ja seadusi käsitlevate asutuste töö suhtes“^{*2}. Ajatud sõnad.

Priidu Pärna, Merike Ristikivi ja Laura Vassar kirjutavad ka, et tollased õigusteadlaste päevad olid akadeemilisemad kui tänapäeval. Osalesid tõeliselt asjahuvilised, ettekandeid oli vähem, kuid need oli põhjalikult referaatidena ette valmistatud ja pärast arutelu võeti vastu ka päevade seisukohad (teesid). See on see, mida täna püüab teha *Juridica*: pakkuda ettekandjatele ja tõelistele asjahuvilistele võimalust akadeemiliseks foorumiks. Ja saatuse iroonia tõttu on tulemus vaat et sama: kui esimestel õigusteadlaste päevadel oli kaheksa ettekannet, siis täna toome lugeja ette seitse artiklit. Tõe huvides olgu täpsustatud, et 37. õigusteadlaste päevade nn karistusõiguse seeme kandis vilja möödunud aasta lõpus (*Juridica* 2022/9–10).

Aga päevade seisukohad? Õigusteadlased on Karlsoni arvates õigusriigis riiklik element *par excellence* õiglase õiguse kindlustamisel.^{*3} Kas meid täna sellisena nähakse? Kas me ise ennast sellisena näeme? Või oleme pigem taandunud/taandatud nõuandjateks, kes luhtumise korral vastutust ei võta, vaid näitame näpuga otsustaja peale? Teener jääb alati teenriks, isegi kui ta on suurvisiir.

Jurist ongi teener, küsimus on vaid isandas. Selleks ei peaks olema ei ülemus ega klient, vajadus ega raha. Õigusriigis peaks isandaks olema õigus, täpsemini: õiglane õigus. Ainult see teeb meie oskustest erilise oskuse, ametist erilise ameti, seisukohast erilise seisukoha. Mulle näib, et see teadmine ei ole meie seljaajju veel jõudnud. Kui oleks, oleks palju probleeme ehk olemata.

Samas võime ja peamegi arutlema õiglase õiguse sisu üle. Just nimelt arutlema, sest vaidlustest kipub tihti kujunema kaevikusõda, kompromissidest aga lahendus, mis pole kellelegi hea. Arutlustele oli üles ehitatud ka möödunud õigusteadlaste päevade programm. Üks oluline õppetund „Sokratese apoloogiast“ on mitte niivõrd see, et arutlus võib viia ka ummikusse, vaid et ummikus pole midagi halvaks pandavat – tuleb lihtsalt uuesti alustada. Sokrates ei olnud stsenaarist, kes pani vestluse teise osapoole enda soovi järgi sõnu seadma, vaid avatud mõtleja. Tõsi, uuesti alustamine on vaevarikas, aga õige lahenduse otsimine ei peagi olema lihtne. Palju hullem on see, kui nähtud vae saab nii armsaks, et juba käidud tee väärtulemusest ei suudeta loobuda.

Nähkem probleeme, öelgem need välja, arutlegem lahenduste üle. Enamik küsimusi ei ole nii pakilised, et kohe tuleks ka seisukoht võtta. Sest seisukohast taganemine ei ole meile kõigile jõukohane, seda enam kui seisukoht on vigane. Me ei ole ju need, kes odava populaarsuse võitmiseks meelega vigaseid seisukohti võtavad.

Katrin Prükk

¹ Eesti õigusteadlaste päevad 1922–1940: protokollid. J. Erne (koost.). Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda 2008, lk XXIII. Kõik siinsed viited on tehtud Priidu Pärna, Merike Ristikivi ja Laura Vassari osundatud artikli kaudu.

² Samas, lk 6.

³ K. F. Karlson. Esimene õigusteadlaste päev Tartus 19. ja 20. aprillil 1922. – *Õigus* 1922/4, lk 100.